

prima instanță, Judecătoria Anenii Noi, sediul Central
judecător: A. Mocanu
instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău
judecători: I. Cimpoi, I. Secrieru, A. Danilov

dosarul nr. 2ra-363/2018

DECIZIE

04 aprilie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței,
judecători

Iulia Sîrcu
Dumitru Visternicean
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Valentin
Brînza și Vasile Brînza împotriva Cooperativei Agricole de Producție „Basarabia”
cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin ocuparea terenurilor agricole și
încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 31 octombrie 2017, prin
care s-a respins apelul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza și s-a menținut
hotărârea Judecătoria Anenii Noi, sediul Central din 01 august 2017,

c o n s t a t ă :

La 21 februarie 2017, Valentin Brînza și Vasile Brînza au depus cerere de
chemare în judecată împotriva CAP „Basarabia” cu privire la repararea
prejudiciului cauzat prin ocuparea terenurilor agricole și încasarea cheltuielilor de
judecată.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că, prin hotărârea Judecătoria
Anenii Noi din 27 noiembrie 2014 s-a admis cererea de chemare în judecată
înaintată de CAP „Basarabia” cu privire la rezilierea contractelor de arendă
funciară încheiate între reclamanți și CAP „Basarabia” cu obligarea OCT Anenii
Noi să radieze înregistrările din Registrul bunurilor imobile a dreptului de arendă
a CAP „Basarabia”, înregistrat la 22 iulie 2006.

Însă, au afirmat reclamanții că, după rezilierea contractelor de arendă
funciară, CAP „Basarabia” continuă ilegal să prelucreze terenurile acestora.

Astfel, în anii 2015 și 2016, CAP „Basarabia” a prelucrat și a strâns roadă
de mere de pe un teren cu suprafața de 0,1039 ha, care aparține lui Valentin
Brînza, cauzându-i un prejudiciu în mărime de 3085 de lei.

Tot, în anii 2015 și 2016, CAP „Basarabia” a prelucrat și a strâns roadă de mere de pe un teren cu suprafața de 0,1558 ha, ce aparține lui Vasile Brînza prin ce i-a cauzat un prejudiciu în mărime de 4 627 de lei.

De asemenea, în anii 2015 și 2016 CAP „Basarabia” de pe terenul cu suprafața de 0,3904 ha ce aparține ambilor reclamânți a cultivat în anul 2015 grâu, iar în anul 2016 a cultivat floarea soarelui, prin ce le-a cauzat un prejudiciu în mărime 7 449 de lei fiecare dintre ei.

Astfel, reclamânții au indicat că, CAP „Basarabia” i-a cauzat lui Valentin Brînza un prejudiciu material în mărime de 10 534 de lei, iar lui Vasile Brînza i-a cauzat pricinuit o pagubă în mărime de 12 076 lei.

Reclamânții au solicitat încasarea de la CAP „Basarabia” în beneficiul lui Valentin Brînza paguba pricinuită prin ocuparea terenurilor agricole în mărime de 10 534 de lei și cheltuielile de judecată în mărime de 611 lei, iar în beneficiul lui Vasile Brînza prejudiciul cauzat prin ocuparea ilegală a terenurilor agricole în mărime de 12 076 de lei și cheltuielile de judecată în mărime de 560 de lei.

Prin hotărârea Judecătoria Anenii Noi, sediul Central din 01 august 2017 cererea de chemare în judecată înaintată de Valentin Brînza și Vasile Brînza a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Invocând ilegalitatea hotărârii primei instanțe, la 25 august 2017 Valentin Brînza și Vasile Brînza, prin intermediul avocatului Constantin Moșpan a declarat apel, solicitând casarea hotărârii Judecătoria Anenii Noi, sediul Central din 01 august 2017 și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 31 octombrie 2017 s-a respins apelul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza, prin intermediul avocatului Constantin Moșpan și s-a menținut hotărârea Judecătoria Anenii Noi, sediul Central din 01 august 2017.

La 23 noiembrie 2017, instanța de apel a expediat în adresa participanților la proces copia deciziei motivate (f.d. 89).

Iar, la 04 ianuarie 2018, Valentin Brînza și Vasile Brînza au declarat recurs, solicitând casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În susținerea recursului Valentin Brînza și Vasile Brînza au indicat că, nu sunt de acord cu hotărârile instanțelor inferioare, deoarece instanțele au aplicat o lege care nu trebuia aplicată și nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, fapt care generat emiterea unei soluții greșite.

De asemenea, au relevat recurenții că, instanțele eronat au concluzionat asupra faptului că terenurile nu au fost transmise.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Astfel, prin prisma dispoziției citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat la 04 ianuarie 2018 este depus în termen, în cazul în care la materialele

cauzei nu se regăsește dovada recepționării de către părți a copieii deciziei motivate.

La 02 februarie 2018, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

Iar, la 26 februarie 2018, CAP „Basarabia” a depus referință, prin care și-au expus dezacordul împotriva recursului, solicitând respingerea acestuia.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 14 martie 2018, recursul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza s-a considerat admisibil și s-a fixat spre examinare într-un complet de 5 judecători, pentru examinarea fondului recursului, la 04 aprilie 2018.

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa decizia instanței de apel, cu remiterea pricinii la rejudecare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445, alin. (1), lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432, alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118, alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de

instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Potrivit art. 130, alin. (2), (3), (4) Cod de procedură civilă, nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Articolul 241, alin. (5), (6) Cod de procedură civilă, stabilește că, în motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța. Dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărârii.

În conformitate cu art. 373, alin. (1) - (4) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță. Instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.

Actele cauzei atestă că, la 21 februarie 2017, Valentin Brînza și Vasile Brînza au înaintat cerere de chemare în judecată împotriva CAP „Basarabia” cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin ocuparea terenurilor agricole și încasarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, Judecătoria Chișinău, sediul Central prin hotărârea din 01 august 2017 a respins cererea de chemare în judecată înaintată de Valentin Brînza și Vasile Brînza împotriva CAP „Basarabia” cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin ocuparea terenurilor agricole și încasarea cheltuielilor de judecată.

Iar, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 31 octombrie 2017 s-a respins apelul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza și s-a menținerea hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Central din 01 august 2017.

Întru argumentarea soluției, instanța de apel a reținut ca întemeiată soluția prima instanțe.

A mai reținut instanța de apel că, CAP „Basarabia” a obținut în gestiune terenurile fostului colhoz, iar terenurile reclamanților până la moment nu au fost identificate în natură, or, stabilirea hotarelor terenului în natură se efectuează doar la cererea proprietarilor, iar la caz CAP „Basarabia” nu este proprietarul terenurilor, din care considerente este lipsit de temei argumentul reclamanților precum că CAP „Basarabia” urma să stabilească terenurile în natură și să nu le prelucreze după rezilierea contractelor.

Însă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelanți, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a pricinii deduse judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

În acest sens, Colegiul remarcă că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, a constatat că pricina a fost soluționată corect de prima instanță, cu aplicarea corectă a normelor materiale și procedurale.

La acest capitol, Colegiul consideră necesar a menționa că, instanța de apel nu a reținut și nu a dat o apreciere Titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren (f.d. 13-14), or, potrivit acestora se atestă înregistrarea dreptului de proprietate în Registrul bunurilor imobile și Planului (sectoarelor) repartizate, fapt ce denotă identificarea în natură.

Mai mult ca atât, instanța inferioară avea obligația rezultând din prevederile art. 373, alin.(2) Cod de procedură civilă, de a da un răspuns cert referitor la relevanța unui înscris sau altuia. Or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) Cod de procedură civilă.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994). CtEDO reiterează că, deși articolul 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei (Hiro Balani împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, pct. 27).

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării pricinii probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Or, în sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CtEDO, în cauza *Suominen vs. Finlanda*, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Totodată, în cauza *Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos*, 19 aprilie 1994, Curtea a statuat că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedură de către tribunalul sesizat.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CtEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza *Artico v. Italiei*, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată și de a argumenta menținerea hotărârii primei instanțe.

Dreptul de a fi auzit, prin urmare, a fost încălcat, or dreptul în cauză include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse, ceea ce nu a fost îndeplinit de instanța de apel.

În consecință, Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării pricinii pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste circumstanțe, și fără a indica motivele pentru care argumentele invocate în cererea de apel nu au fost reținute. Mai mult, nici nu au fost supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, conform principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 din 1984, adoptată la de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, ceea ce în speță lipsește.

Or, în sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea pricinii în instanțele ierarhic inferioare nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza și a casa integral decizia instanței de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecarea pricinii, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele pricinii, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445, alin. (1), lit. c) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Valentin Brînza și Vasile Brînza.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 31 octombrie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Valentin Brînza și Vasile Brînza împotriva Cooperativei Agricole de Producție „Basarabia” cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin ocuparea terenurilor agricole și

încasarea cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,

Iulia Sîrcu

judecători

Dumitru Visternicean

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Galina Stratulat